

Kötélsúrlódás vizsgálata

Eszközök: Egy darab szeg nehezékkel, 1 doboz (100 db) gémkapocs, fonál, amelynek a végein egy-egy hurok van.

A mérés menete:

Az asztalon nyugvó szeg elmozdulását a ráhelyezett nehezék akadályozza meg. A fonalat átvettük a szegen, és a hurkolt végeire egy-egy gémkapcsot erősítettünk. Ez a kiindulási helyzet. A gémkapcsok ekkor nyugalomban vannak. A jobb oldali hurokra egyesével helyezz további gémkapcsokat addig, míg azok még éppen egyensúlyban (nyugalomban) maradnak.

Most tegyél egy gémkapcsot a bal oldali hurokra, majd a jobb oldali hurokra megint annyit, hogy az egyensúly még éppen megmaradjon. Az utolsó két lépést ismételd meg többször, legalább még ötször.

Feladatok:

1. Számold meg a vizsgált egyensúlyi helyzetek esetén a jobb és bal oldali hurkokra akasztott gémkapcsok N_1 (bal oldali) és N_2 (jobb oldali) számát. A mért adatokat foglald táblázatba, valamint ábrázold $N_2 - t N_1$ függvényében!

2. Hengeres felületen átvett, vagy feltekereszt fonál a súrlódásnak (kötélsúrlódás) köszönhetően nyugalomban maradhat akkor is, ha a fonál két végét különböző nagyságú erő terheli. A két erő hányadosának viszont van egy legnagyobb értéke:

$$F_2 : F_1 = e^{\mu_0 \alpha},$$

ahol e az Euler-féle szám ($e = 2,718\dots$, az e -alapú hatványokat a legtöbb számológép képes számolni), a μ_0 a tapadó súrlódás tényezője, az α a kötélnak a hengeren lévő részéhez (körív) tartozó középponti szöge radiánban.

Határozd meg a fonál és a szeg közötti μ_0 tapadási súrlódásos tényezőt!

3. A szegen átvett fonalat tekerd egyszer körbe a szegen. Akassz a bal oldali hurokra egy, majd kettő, végül három gémkapcsot, a jobb oldaliba pedig mindegyik esetben annyit, hogy a rendszer még éppen egyensúlyban maradjon. A mért adatokat foglald táblázatba. A 2. pontban leírtak alapján, illetve az ott kiszámolt μ_0 tapadó súrlódási tényező felhasználásával elméleti úton is add meg az $N_1 = 1$, illetve 2 – höz tartozó N_2 értéket. Hasonlítsd össze a mért, illetve a számolt értékeket!

4. Mekkora α középponti szög (a kötélnak a hengeren lévő körív részéhez tartozó középponti szög) esetén lesz a fonál egyik végén megjelenő erő a másik végén megjelenőnek a kétszerese?

5. Dolgozz ki mérési eljárást az előzőek segítségével az asztalon lévő fémhenger tömegének meghatározására! Felhasználhatod az asztalon lévő eszközöket, a korábban kiszámolt μ_0 tapadó súrlódási tényező értékét, valamint azt is, hogy egy gémkapocs tömege $m_0 = 0,365$ g.

Határozd is meg a fémhenger tömegét az általad kidolgozott mérési eljárással! (Például, többszöri körülhurkolással, különböző gémkapocs számmal keress egyensúlyi helyzeteket!)

A feladatok kidolgozása során szükséges elméleti levezetéseket, megfontolásokat is jegyezd le a feladatlapra!